EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

8. september 2011 *

Liidetud kohtuasjades C-58/10–C-68/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Prantsusmaa) 6. novembri 2009. aasta ja 28. detsembri 2009. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 3. veebruaril 2010, menetluses

Monsanto SAS (C-58/10 ja C-59/10),

Monsanto Agriculture France SAS (C-58/10 ja C-59/10),

Monsanto International SARL (C-58/10 ja C-59/10),

Monsanto Technology LLC (C-58/10 ja C-59/10),

Monsanto Europe SA (C-59/10),

Association générale des producteurs de maïs (AGPM) (C-60/10),

Malaprade SCEA jt (C-61/10),

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

Pioneer Génétique SARL (C-62/10),

Pioneer Semences SAS (C-62/10),

Union française des semenciers (UFS), endise ärinimega Syndicat des établissements de semences agréés pour les semences de maïs (Seproma) (C-63/10),

Caussade Semences SA (C-64/10),

Limagrain Europe SA, endise ärinimega Limagrain Verneuil Holding SA (C-65/10),

Maïsadour Semences SA (C-66/10),

Ragt Semences SA (C-67/10),

Euralis Semences SAS (C-68/10),

Euralis Coop (C-68/10)

versus

Ministre de l'Agriculture et de la Pêche

menetluses osalesid:

Association France Nature Environnement (C-59/10 ja C-60/10),

Confédération paysanne (C-60/10),

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud L. Bay Larsen (ettekandja), C. Toader, A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. veebruari 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Monsanto SAS, Monsanto Agriculture France SAS, Monsanto International SARL, Monsanto Technology LLC ja Monsanto Europe SA, esindajad: advokaadid R. Saint-Esteben, C.-L. Vier, M. Pittie, P. Honoré ja C. Vexliard,

– Association générale des producteurs de maïs (AGPM) jt, esindajad: advokaadid M. Le Prat ja L. Verdier,

– Pioneer Génétique SARL, Pioneer Semences SAS, l'Union française des semenciers (UFS), varem ärinimega Syndicat des établissements de semences agréés pour les semences de maïs (Seproma), Caussade Semences SA, Limagrain Europe SA, Maïsadour Semences SA, Ragt Semences SA, Euralis Semences SAS ja Euralis Coop, esindajad: advokaadid A. Monod ja B. Colin,

– Confédération paysanne, esindaja: advokaat H. Bras,

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues, S. Menez ning R. Loosli-Surrans,

– Kreeka valitsus, esindajad: I. Chalkias ja S. Papaïoannou,

– Austria valitsus, esindaja: E. Riedl,

– Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna ja J. Sawicka,

– Euroopa Komisjon, esindajad: L. Pignataro-Nolin, M. Van Hoof ja C. Zadra,

olles 22. märtsi 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused puudutavad seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 106, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 77) artikleid 12 ja 23, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (EÜT L 268, lk 1; ELT eriväljaanne 13/32, lk 432) artikleid 20 ja 34 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 463), artikleid 53 ja 54.

2 Need taotlused esitati ühelt poolt Monsanto SAS, Monsanto Agriculture France SAS, Monsanto International SARL, Monsanto Technology LLC, Monsanto Europe SA (edaspidi „Monsanto", „Monsanto Agriculture France", „Monsanto International", „Monsanto Technology" ja „Monsanto Europe") ja mitme teise füüsilisest ja juriidilisest isikust kaebaja ning teiselt poolt ministre de l'Agriculture et de la Pêche (põllumajandus- ja kalandusminister) vahelises üheteistkümnes vaidluses, menetlusse astujate Association France Nature Environnement ja Confédération paysanne osavõtul, mille ese on kahe siseriikliku ajutise meetme õiguspärasus, mis peatasid järk-järgult maisi MON 810 seemnete, geneetiliselt muundatud organismide (edaspidi „GMO") müügi ja kasutamise ning seejärel keelasid sellest maisiliinist pärinevate seemnesortide kultiveerimise.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2001/18

3 Direktiiv 2001/18, mida on muudetud määrusega nr 1829/2003 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 1830/2003 (EÜT L 268, lk 24; ELT eriväljaanne 13/32, lk 455) (edaspidi „direktiiv 2001/18"), reguleerib GMO-de tahtlikku keskkonda viimist ning GMO-dest koosnevate või neid sisaldavate toodete turuleviimist.

4 Direktiivi 2001/18 artikkel 34 sätestab ülevõtmistähtajaks hiljemalt 17. oktoobri 2002. Artikkel 36 tunnistab alates 17. oktoobrist 2002 nõukogu 23. aprilli 1990. aasta direktiivi 90/220/EMÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta (EÜT L 117, lk 15) kehtetuks ning sätestab, et viiteid sellele direktiivile loetakse viideteks direktiivile 2001/18 vastavalt lisas esinevale vastavustabelile.

5 Direktiivi 2001/18 põhjendustes 18 ja 19, samamoodi nagu eelnevalt direktiivis 90/220, on sätestatud:

– on vaja kehtestada ühtlustatud kord ja kriteeriumid, et igal üksikjuhul eraldi hinnata GMO-de tahtlikust keskkonda viimisest lähtuvat potentsiaalset ohtu;

– ühenduses on vaja kehtestada menetlus GMO-de toodetena või toodete koostises turuleviimiseks juhul, kui koos nende kavandatud kasutamisega toimub ka organismi(de) tahtlik keskkonda viimine.

6 Direktiivi 2001/18 põhjendused 50 ja 51 sätestavad:

„(50) Olemasolevad, direktiivi [90/220] alusel antud nõusolekud tuleb uuendada, et ära hoida erisused kõnealuse direktiivi ja käesoleva direktiivi alusel antud nõusolekute vahel ning võtta täielikult arvesse […] direktiivi [90/220] alusel kehtivad nõustumistingimused.

(51) Uuendamine eeldab üleminekuaega, mille kestel jäävad direktiivi [90/220] alusel antud nõusolekud endiseks."

7 Enne 17. oktoobrit 2002 direktiivi 90/220 alusel antud nõusolekute uuendamist enne 17. oktoobri 2006. aasta kuupäeva reguleerib direktiivi 2001/18 artikkel 17. Selle sätte lõige 2 loetleb tõendid, teabe ning võimaliku soovituse, mida uuendamistaotlus peab sisaldama. Sama sätte lõigete 2 ja 9 kohaselt võib asjaomane ettevõtja, kes esitas selle taotluse enne 17. oktoobrit 2006, jätkata GMO-de turuleviimist esialgses nõusolekus kindlaks määratud tingimustel kuni taotlusega seotud lõpliku otsuse tegemiseni.

8 Direktiivi 2001/18 artiklid 20, 21 ja 24 sätestavad üksikasjalikud erieeskirjad seire, märgistamise ja üldsuse teavitamise kohta.

9 Sama direktiivi artikkel 23 „Kaitseklausel" sätestab:

„1. Kui liikmesriik jõuab pärast nõusoleku andmise kuupäeva ilmnenud uue või täiendava teabe põhjal, mis mõjutab keskkonnariski hindamist, või olemasoleva teabe ümberhindamise tulemusena uute või täiendavate teaduslike teadmiste põhjal, üksikasjalikult põhjendatud arvamusele, et tootena või toote koostises esinev GMO, mille kohta on esitatud nõuetekohane taotlus ning saadud kirjalik nõusolek käesoleva direktiivi alusel, kujutab endast ohtu inimeste tervisele või keskkonnale, võib kõnesolev liikmesriik selle tootena või toote koostises esineva GMO kasutamist ja/või müüki oma territooriumil ajutiselt piirata või selle ära keelata.

Liikmesriik tagab, et tõsise ohu puhul võetakse tarvitusele erakorralised abinõud, nagu on turuleviimise peatamine või lõpetamine, sealhulgas üldsuse teavitamine.

Liikmesriik teeb viivitamata komisjonile ja teistele liikmesriikidele teatavaks käesoleva artikli alusel võetud meetmed ning põhjendab oma otsust, esitades keskkonnariski hindamise ülevaate, millest selgub, kas ja kuidas tuleks nõuandes esitatud tingimusi

muuta või kas nõuanne tuleks kehtetuks tunnistada, ning vajaduse korral uue või täiendava teabe, millele otsus tugineb.

2. Küsimus otsustatakse 60 päeva jooksul [ühenduse tasandil].”

10 Nimetatud direktiivi artikkel 12 „Valdkondlikud õigusaktid” sätestab:

„1. Artikleid 13–24 ei kohaldata toodetena või toodete koostises esinevate GMO-de suhtes niivõrd, kuivõrd need on lubatud ühenduse õigusaktidega, mis näevad ette konkreetset, II lisas sätestatud põhimõtete kohaselt ning III lisas kindlaks määratud teabe põhjal tehtud keskkonnariski hindamist, ilma et see piiraks eespool nimetatud ühenduse õigusaktidega sätestatud täiendavate nõuete ning käesoleva direktiivi nõuetega vähemalt samaväärsete riskijuhtimis-, märgistamis- ja seirenõuete (vajaduse korral) ning üldsuse teavitamise ja kaitseklausliga seotud nõuete kohaldamist.

[…]

3. Kord, mis tagab riskianalüüsi, riskijuhtimisnõuete, märgistamis- ja seirenõuete (vajaduse korral) ning üldsuse teavitamise ja kaitseklausliga seotud nõuete samaväärsuse käesolevas direktiivis sätestatud nõuetega, määratakse kindlaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega. Valdkondlikes õigusaktides, mis edaspidi kõnealuse määruse põhjal koostatakse, viidatakse käesolevale direktiivile. […]

[…]”

Määrus nr 1829/2003

11 Vastavalt oma põhjendustele 7 ja 11 kehtestab määrus nr 1829/2003, mida kohaldatakse selle artikli 49 alusel alates 18. aprillist 2004, ühtse lubade andmise korra, mis kohaldub eelkõige GMO-dest koosneva, neid sisaldava või nendest toodetud toidu suhtes ning GMO-de suhtes, mida kasutatakse sellise toidu või sööda tootmise lähteainena.

12 Selle määruse põhjendus 9 sätestab:

„Uued lubade andmise korrad geneetiliselt muundatud toidu ja sööda jaoks peaksid järgima direktiivis [2001/18] esitatud uusi põhimõtteid. Need peaksid ühtlasi põhinema uuel, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 178/2002 (millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused) [EÜT L 31, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 463] toidu ohutuse küsimustes sätestatud ohuhindamise raamistikul. Seega peaks geneetiliselt muundatud toidu ja sööda viimine ühenduse turule olema lubatud üksnes pärast seda, kui kõrgeimatele võimalikele standarditele vastavalt ning Euroopa Toiduohutusameti (edaspidi „amet") vastutusel on teaduslikult hinnatud mis tahes ohtusid, mida need võivad kaasa tuua inimeste ja loomade tervisele ning samuti keskkonnale. Sellele teaduslikule hindamisele peaks järgnema regulatiivkomitee menetluse kohane ühenduse otsus riskijuhtimise kohta, mis tehakse komisjoni ja liikmesriikide vahelises tihedas koostöös."

13 Põhjendus 33 sätestab:

„Kui taotlus esitatakse GMO-st koosneva või seda sisaldava toote kohta, peaks taotlejal olema võimalik valida, kas kasutada direktiivi [2001/18] C osa alusel juba saadud tahtliku keskkonda viimise luba, ilma et see piiraks selle loaga sätestatud nõuete kohaldamist, või taotleda keskkonnaohu hindamist üheaegselt käesolevas määruses ettenähtud ohutushindamisega. Viimasel juhul peab keskkonnaohu hindamine vastama direktiivis [2001/18] osutatud nõuetele ning ametil tuleb konsulteerida liikmesriikide poolt selleks puhuks määratud siseriiklike pädevate asutustega. Lisaks on asjakohane anda ametile võimalus taotleda ühelt kõnealuselt pädevalt asutuselt keskkonnaohu hindamist. Samuti on vastavalt direktiivi [2001/18] artikli 12 lõikele 4 asjakohane, et alati, kui on tegemist GMO-dega ja/või GMO-dest koosneva või neid sisaldava toidu või söödaga, konsulteeriks amet enne keskkonnaohu hindamise lõpetamist nimetatud direktiivi kohaselt määratud siseriikliku asutusega."

14 Põhjendus 34 täpsustab:

„Juhul kui GMO-sid kasutatakse seemnetena või muu käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluva taimede paljundusmaterjalina, peaks [Euroopa Toiduohutusamet] olema kohustatud delegeerima keskkonnaohu hindamise siseriiklikule pädevale asutusele. Lubade andmine käesoleva määruse alusel ei peaks siiski piirama [eelkõige nõukogu 13. juuni 2002. aasta direktiivi 2002/53/EÜ ühise põllumajandustaimesortide kataloogi kohta (EÜT L 193, lk 1; ELT eriväljaanne 3/36, lk 281), mida on muudetud määrusega nr 1829/2003, sätete kohaldamist, milles nähakse ette] eelkõige eeskirjad ja kriteeriumid sortide tunnustamise kohta ja nende ametliku heakskiitmise kohta [ühisesse põllumajandustaimesortide kataloogi kandmiseks] […]"

15 Määruse nr 1829/2003 artikli 2 punkt 9 näeb ette:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

9) *söödaks kasutatav geneetiliselt muundatud organism* – GMO, mida võidakse kasutada söödana või sööda tootmise lähtematerjalina".

16 Sama määruse artikli 15 lõige 1 määratleb järgmises sõnastuses III peatüki, mis käsitleb geneetiliselt muundatud sööta, I jao „Lubade andmine ja järelevalve" kohaldamisala:

„Käesolevat jagu kohaldatakse:

a) söödaks kasutatavate GMO-de suhtes;

b) GMO-dest koosneva või neid sisaldava sööda suhtes;

c) GMO-dest toodetud sööda suhtes."

17 Määruse nr 1829/2003 artiklid 17–19 reguleerivad geneetiliselt muundatud sööda jaoks esialgsete lubade andmise tingimusi.

18 Artikli 17 lõige 5 sätestab eelkõige:

„5. GMO-de puhul või neist koosnevate või neid sisaldavate söötade puhul lisatakse taotlusele ühtlasi:

a) täielik tehniline toimik, mis sisaldab direktiivi [2001/18] III ja IV lisas nõutud teavet ning teavet vastavalt direktiivi [2001/18] II lisas sätestatud põhimõtetele tehtud ohuhindamise kohta ja selle tulemusi; või kui GMO-de turuleviimiseks on antud luba direktiivi [2001/18] C osa alusel [, mis sisaldab selle artikleid 12–24], siis lubamisotsuse koopiat;

b) direktiivi [2001/18] VII lisale vastav keskkonnamõjude seirekava, mis sisaldab ettepanekut seirekava kestuse kohta; see kestus võib erineda taotletava loa kehtivusajast.

Sellisel juhul ei kohaldata direktiivi [2001/18] artikleid 13–24."

19 Artikkel 20 „Olemasolevate toodete staatus" sätestab:

„1. […] edaspidi [võib] turule viia, kasutada ja käidelda [ka] käesoleva jao reguleerimisalasse kuuluvaid ja enne käesoleva määruse kohaldamist ühenduses õiguspäraselt turule viidud tooteid, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) toodete puhul, mis on lubatud direktiivide [90/220] või [2001/18] alusel, […] peavad asjaomaste toodete turuleviimise eest vastutavad käitlejad kuue kuu jooksul alates käesoleva määruse kohaldamise algusest teatama komisjonile kuupäeva, mil tooted esimest korda ühenduses turule viidi;

[…]

2. Lõikes 1 osutatud teatele peavad vajadusel olema lisatud artikli 17 lõigetes 3 ja 5 nimetatud üksikasjad […].

[…]

4. Üheksa aasta jooksul alates kuupäevast, mil lõike 1 punktis a osutatud tooted esimest korda turule viidi, kuid igal juhul mitte varem kui kolme aasta möödudes käesoleva määruse kohaldamise algusest, peavad toodete turuleviimise eest vastutavad käitlejad vastavalt artiklile 23 esitama taotluse, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*.

[…]

5. Lõikes 1 osutatud tooted ning neid sisaldav või neist toodetud sööt kuulub käesoleva määruse, eriti selle artiklite 21, 22 ja 34 reguleerimisalasse, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*.

[…]”

20 Artikkel 21, artikli 22 lõige 1, artiklid 24–26 ning artikkel 29 sätestavad üksikasjalikud erieeskirjad seire, märgistamise ja üldsuse teavitamise kohta.

21 Artikkel 34 „Erakorralised meetmed” sätestab:

„Kui on ilmne, et käesoleva määrusega või selle kohaselt lubatud tooted võivad endast kujutada tõsist ohtu inimeste või loomade tervisele või keskkonnale […], võetakse meetmed määruse […] [nr 178/2002] artiklites 53 ja 54 sätestatud korras.”

Määrus nr 178/2002

22 Määruse nr 178/2002 artikkel 53 „Kiireloomulised meetmed seoses ühendusest pärit või kolmandast riigist imporditud toidu ja söödaga” on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui selgub, et ühendusest pärit või kolmandast riigist imporditud […] sööt võib tõsiselt ohustada inimeste või loomade tervist või keskkonda ning riski ei saa rahuldavalt juhtida asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide võetavate meetmete abil, siis kohaldab komisjon […] viivitamata kas omal algatusel või liikmesriigi taotlusel olukorra raskusest olenevalt ühte või mitut järgmistest meetmetest:

[turuleviimise peatamine; kolmandast riigist pärit sööda importimise peatamine; kõnealuse sööda kasutamise peatamine; eritingimuste kehtestamine kõnealuse sööda suhtes või mis tahes muud asjakohased ajutised kaitsemeetmed].

2. Hädaolukorras võib komisjon pärast liikmesriigi või liikmesriikidega konsulteerimist ja teistele liikmesriikidele teatamist võtta ajutiselt lõikes 1 nimetatud meetmed.

Võetavad meetmed kinnitatakse, muudetakse, tühistatakse või neid laiendatakse artikli 58 lõikes 2 ettenähtud korras võimalikult kiiresti, kuid kõige rohkem 10 tööpäeva jooksul, ning komisjoni otsuse põhjendused avalikustatakse viivitamata."

23 Sama määruse artikkel 54 „Muud kiireloomulised meetmed" on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui liikmesriik teatab ametlikult komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ja kui komisjon ei ole teinud otsust vastavalt [artiklile] 53, võib liikmesriik võtta ajutisi kaitsemeetmeid. Sellisel juhul teatab liikmesriik sellest viivitamata teistele liikmesriikidele ja komisjonile.

2. Komisjon esitab küsimuse 10 tööpäeva jooksul [toiduahela ja loomatervishoiu alalisele komiteele] arutamiseks riigisiseste ajutiste kaitsemeetmete laiendamise, muutmise või tühistamise üle otsustamiseks.

3. Liikmesriik võib säilitada riigisisesed ajutised kaitsemeetmed ühenduse meetmete vastuvõtmiseni."

Siseriiklik õigus

24 Prantsuse keskkonnakoodeksi (Code de l'environnement français), mis oli jõus kuni 27. juunini 2008, artikkel L. 535-2 sätestab:

„I. Igal juhtumil, kui seda õigustab [GMO-de] esinemisest rahva tervisele või keskkonnale tulenevate ohtude uus hindamine, võib haldusasutus loaomaniku või [GMO-de] valdajate kulul:

1. peatada loa kuni edasise teabe saamiseni ja vajaduse korral nõuda toodete müügilt eemaldamist või keelata nende kasutamise;

2. muuta tahtliku keskkonda viimise tingimusi;

3. tunnistada loa kehtetuks;

4. nõuda asjaomaste [GMO-de] hävitamist ning juhul kui valdaja või loa omanik seda ei tee, hävitamise *ex officio* läbi viia.

II. Kui ei ole tegemist hädaolukorraga, võib kõnealuseid meetmeid võtta üksnes juhul, kui valdajale on antud võimalus esitada oma seisukoht."

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

25 22. aprilli 1998. aasta otsusega 98/294/EÜ geneetiliselt muundatud maisi (*Zea mays* L. liin MON 810) turuleviimise kohta vastavalt nõukogu direktiivile 90/220 andis komisjon Monsanto Europe'i direktiivi 90/220 (EÜT L 131, lk 32) alusel esitatud taotluse põhjal nõusoleku maisi MON 810 turuleviimiseks.

26 Selle otsuse artikli 1 täitmiseks ja vastavalt direktiivi 90/220 artiklile 13 andis Prantsuse põllumajandus- ja kalandusminister 3. augusti 1998. aasta määrusega, millega antakse kirjalik nõusolek vastavalt direktiivi [90/220] artikli 13 lõikele 4 ning 22. aprilli 1998. aasta otsustele 98/293/EÜ ja 98/294/EÜ geneetiliselt muundatud maisi (*Zea mays* L. liin T25 ja MON 810) turuleviimise kohta (*Journal officiel*, edaspidi „*JORF*", 5.8.1998, lk 11985), kirjaliku nõusoleku selleks turuleviimiseks.

27 Monsanto Europe teavitas 11. juulil 2004 komisjoni eelkõige määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõike 1 punkti a alusel maisist MON 810 kui „olemasolevast tootest".

28 Enne 17. oktoobrit 2006 ta siseriiklikule pädevale asutusele direktiivi 2001/18 artikli 17 lõike 2 alusel taotlust ei esitanud.

29 4. mail 2007 esitas ta määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõike 4 alusel taotluse loa uuendamiseks maisisordi MON 810 turuleviimise kohta.

30 Põllumajandus- ja kalandusminister peatas 5. detsembri 2007. aasta määrusega (millega peatatakse maisisordi MON 810 seemnete müük ja kasutamine), viidates ilma muude täpsustusteta maaseadustikule ja keskkonnakoodeksile, siseriiklikul territooriumil kuni GMO-sid puudutava seaduse avaldamiseni ning hiljemalt kuni

9. veebruarini 2008 maisisordi MON 810 seemnete müümise lõpptarbijatele ja nende kasutamise.

31 Monsanto, Monsanto Agriculture France, Monsanto International ja Monsanto Technology esitasid 6. veebruaril 2008 Conseil d'État'le kaebuse selle määruse tühistamiseks.

32 Põllumajandus- ja kalandusminister keelas 7. veebruari 2008. aasta määrusega, millega peatatakse geneetiliselt muundatud maisist pärinevate seemnesortide kultiveerimine (*Zea mays* L. liin MON 810) (*JORF,* 9.2.2008, lk 2462), lähtudes direktiivi 2001/18 artiklist 23, määrusest nr 1829/2003 ning keskkonnakoodeksi artiklist L. 535-2, siseriiklikul territooriumil „kõnealuste geneetiliselt muundatud maisiliinist MON 810 pärinevate seemnesortide turuleviimiseks kultiveerimise" kuni esitatud turuleviimise loa taotluse uuendamise kohta otsuse tegemiseni selle asutuse poolt.

33 Põllumajandus- ja kalandusminister tunnistas 13. veebruari 2008. aasta määrusega, millega muudetakse 7. veebruari 2008. aasta määrust (millega peatatakse geneetiliselt muundatud maisist pärinevate seemnesortide kultiveerimine) (*Zea mays* L. liin MON 810) (*JORF,* 19.2.2008, lk 3004), kehtetuks nimetatud 7. veebruari 2008. aasta määruses sisalduvad sõnad „turuleviimiseks".

34 Prantsuse ametiasutused teavitasid 12. veebruaril 2008 komisjoni sellest määrusest ning kvalifitseerisid selle „erakorraliseks meetmeks" määruse nr 1829/2003 artikli 34 alusel. Nad rõhutasid selles teatises kiireloomulise meetme võtmise vajadust, mis näeb ette maisisordi MON 810 kultiveerimise peatamise, kohaldades koostoimes määruse nr 1829/2003 artikli 34 ning määruse nr 178/2002 artiklite 53 ja 54 sätteid.

35 Prantsuse ametiasutused teavitasid 20. veebruaril 2008 komisjoni 13. veebruari 2008. aasta määrusest ja märkisid, et nimetatud 13. veebruari 2008. aasta määrus võeti vastu direktiivi 2001/18 artiklit 23 kohaldades.

36 Monsanto, Monsanto Agriculture France, Monsanto International, Monsanto Technology, Monsanto Europe ning mitu teist kaebajat esitasid 20., 21. ja 25. veebruaril 2008 7. veebruari 2008. aasta määruse peale, mida on muudetud 13. veebruari 2008. aasta määrusega, Conseil d'État'le tühistamiskaebused.

37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus osutab, et kaebajad väidavad, et maisi MON 810 suhtes, mis on geneetiliselt muundatud, loomasöödaks kasutatav maisisort, kohaldatakse edaspidi üksnes määruse nr 1829/2003 sätteid nii, et põllumajandus- ja kalandusminister on vaidlustatud määrused andnud selleks pädevust omamata, kuna ta võttis kiireloomulise meetme, mille osas kuulub pädevus komisjonile, ning et ta on teinud õigusliku vea vähemalt seeläbi, et tugines direktiivi 2001/18 artiklile 23 ja direktiivi siseriiklikku õigusse üle võtnud keskkonnakoodeksi artiklile L. 535-2.

38 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État menetluse peatada ja esitada igas tema lahendada olevas kohtuasjas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas juhul, kui [GMO], mida kasutatakse loomasöödaks, mis on viidud turule enne määruse [nr 1829/2003] avaldamist ning kui kõnealune luba on jäetud kehtima vastavalt nimetatud määruse artikli 20 sätetele, tuleb kõnealust toodet enne seda, kui määruse kohaselt esitatud uue loa taotluse kohta on otsus tehtud, vaadelda kui toodet, mis kuulub käesoleva otsuse põhjendustes viidatud […] direktiivi [2001/18] artikli 12 sätetes nimetatud toodete hulka, ning kas sellisel juhul kohaldatakse kõnealuse geneetiliselt muundatud organismi suhtes seoses

erakorraliste meetmetega, mida võib võtta pärast turuleviimise loa andmist, ainult määruse [nr 1829/2003] artiklit 34 või kas liikmesriik võib vastupidi selliseid meetmeid võtta direktiivi [2001/18] artikli 23 alusel ning selliste siseriiklike sätete alusel, millega direktiiv on üle võetud?

2. Juhul kui erakorralisi meetmeid võib võtta vaid määruse [nr 1829/2003] artikli 34 sätete alusel, siis kas ning millistel tingimustel võivad liikmesriigi ametiasutused võtta [sellised meetmed nagu 5. detsembri 2007. aasta määruses (esimene tühistamiskaebus) ning 7. veebruari 2008. aasta määruses (kümme ülejäänud kaebust), mida on muudetud 13. veebruari 2008. aasta määrusega,] kas siis määruse [nr 178/2002] artiklis 53 nimetatud riski juhtimiseks või kaitsemeetmena, mida liikmesriik võib võtta nimetatud määruse artikli 54 alusel?

3. Juhul kui liikmesriigi ametiasutused võivad sekkuda direktiivi 2001/18 artikli 23 alusel või määruse [nr 1829/2003] artikli 34 alusel või mõlema nimetatud õigusliku aluse alusel, tõstatab käesolev kassatsioonkaebus eelkõige ettevaatuspõhimõtet arvestades küsimuse, millised nõuded kehtestavad ohu kindlakstegemise, selle tõenäosuse hindamise ja selle mõju olemuse hindamise seisukohalt ühelt poolt direktiivi artikli 23 sätted, mis allutavad selliste erakorraliste meetmete nagu toote kasutamise ajutine keeld võtmise tingimusele, et liikmesriik jõuab „üksikasjalikult põhjendatud arvamusele, et [...] GMO [...] kujutab endast ohtu [...] keskkonnale", ja teiselt poolt määruse artikli 34 sätted, mis allutavad sellise meetme võtmise tingimusele, et „on ilmne, et […] toode võib endast kujutada tõsist ohtu [...] keskkonnale"?"

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

39 Tuleb meenutada, et sellised maisisordi seemned, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuuluvad direktiivi 2002/53 artikli 1 lõike 1 ja nõukogu 14. juuni 1966. aasta direktiivi 66/402/EMÜ teraviljaseemne turustamise kohta (EÜT 1966, L 125, lk 2309; ELT eriväljaanne 03/01, lk 66), mida on viimati muudetud komisjoni 26. juuni 2009. aasta direktiiviga 2009/74/EÜ (ELT L 166, lk 40), artikli 2 lõike 1 punkti A koosmõjust tulenevalt direktiivi 2002/53 kohaldamisalasse.

40 Direktiivi 2002/53 artikli 16 lõike 1 alusel peavad liikmesriigid jälgima, et pärast seda, kui seemnesort on kantud sama direktiivi artiklis 17 sätestatud ühisesse põllumajandustaimesortide kataloogi, ei kohaldata vastavalt selle direktiivi sätetele või sellele vastavatele põhimõtetele lubatud seemnesortide suhtes mingeid turustuskitsendusi seoses nende sordiga, välja arvatud direktiivi 2002/53 artikli 16 lõikes 2 ja artiklis 18 sätestatud erandite puhul (vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-165/08: komisjon *vs.* Poola, EKL 2009 lk I-6843, punkt 62).

41 Tuleb märkida, et kõnealune liikmesriik ei ole põhikohtuasjas selleks, et ta võiks keelata maisi MON 810 seemned direktiivi 2002/53 artikli 16 lõikes 2 või artiklis 18 ette nähtud tingimustel, nendele sätetele tuginenud.

42 Selles kontekstis ei piira esitatud eelotsuse küsimustele antavad vastused direktiivi 2002/53.

Esimene küsimus

43 Esimene küsimus puudutab tingimusi, mille korral võib liikmesriik võtta ajutise peatamise või keelamise meetme „olemasoleva toote" suhtes määruse nr 1829/2003 artikli 20 tähenduses, millele on antud nõusolek direktiivi 90/220 alusel – direktiiv, mis on tunnistatud kehtetuks ja asendatud direktiiviga 2001/18.

44 Probleem kerkib seoses sellise meetme õigusliku alusega.

45 Austria valitsus väidab, et Monsanto teatas maisist MON 810 kui olemasolevast tootest, mida kasutataks loomade söödaks ning toiduks, kuid mitte sellest, et seda kasutatakse ka seemnetena. Seetõttu kahtleb ta, kas kõnealuse toote puhul saab leida, et seda saab pärast olemasolevatest toodetest teavitamise tähtaja möödumist pidada veel õiguslikult turule viiduks ka seemnena.

46 Seega tuleb kõigepealt uurida, kas määruse nr 1829/2003 artikli 20 alusel teavitatud GMO-de kasutamine seemnetena on selle sättega hõlmatud.

47 Määruse nr 1829/2003 rakendab direktiivi 2001/18 artikli 12 lõiget 3.

48 On selge, et Monsanto ei teavitanud maisist MON 810 direktiivi 2001/18 artikli 17 lõike 2 alusel enne nimetatud artikliga kindlaks määratud tähtaega, milleks on 17. oktoober 2006.

49 Samuti on selge, et Monsanto teavitas sellest maisist määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõike 1 alusel kui „olemasolevast tootest", mis kuulub selle määruse III peatüki 1. jao reguleerimisalasse.

50 Põhjenduse 34 sõnastusest ning sööda puhul sama määruse artikli 16 lõikest 7 ja artikli 18 lõike 3 punktist 3 nähtub, et nimetatud määrust kohaldades nendele GMO-dele antud luba hõlmab nii GMO-de kui seemnete kasutamist, ilma et see piiraks direktiivi 2002/53.

51 Mis puudutab olemasolevaid tooteid, siis tekib küsimus, kas määruse nr 1829/2003 artikkel 20 osas, milles see sätestab loetletud tingimustes, et „turule võib viia, kasutada ja käidelda [ka 1. jao] reguleerimisalasse kuuluvaid […] tooteid", hõlmab ka nende GMO-de seemnete kasutamise, millest on kui olemasolevatest toodetest nimetatud artikli 20 alusel teavitatud.

52 Sellega seoses piisab, kui meenutada, et tooted, millest määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõike 1 alusel teavitatakse, peavad kuuluma selle määruse III peatüki 1. jao reguleerimisalasse ning selle artikli 15 lõikest 1 tuleneb, et selle jao reguleerimisalasse kuuluvad eelkõige „söödaks kasutatavad GMO-d".

53 Niisiis tähendab see väljend sama määruse artikli 2 punkti 9 sõnastuses eelkõige „[GMO-d], mida võidakse kasutada […] sööda tootmise lähtematerjalina", mis on määratlus, mida saab kohaldada ka seemnete puhul.

54 Järelikult kuuluvad GMO seemned määruse nr 1829/2003 III peatüki 1. jao reguleerimisalasse. Seega võivad need eelkõige kuuluda selle artikli 20 reguleerimisalasse.

55 Kuna viimane säte lubab jätkata selle sättega reguleeritavate toodete kasutamist, hõlmab see ka nende teavitatud toodete seemnete kasutamist.

56 Seoses sellega on siseriikliku kohtu ülesanne kontrollida, kas sellistest toodetest nagu mais MON 810, millele on antud direktiivi 90/220 alusel nõusolek kultiveerimiseks, seda ka seemnetena, on tegelikult määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõike 1 alusel teavitatud.

57 Eelnevatest kaalutlustest lähtudes nendib Euroopa Kohus, et määrus nr 1829/2003 sisaldab esimesele küsimusele vastamiseks piisavalt tõlgendamisjuhtnööre, ilma et oleks vaja eraldi tõlgendada direktiivi 2001/18 artiklit 12.

58 Selles kontekstis tuleb sedastada, et eelotsustaotluse esitanud kohus soovib oma esimese küsimusega sisuliselt teada, kas sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võib liikmesriik selliste GMO-de suhtes nagu mais MON 810 – millele on direktiivi 90/220 alusel antud nõusolek kultiveerimiseks ka seemnetena ning millest on kui olemasolevatest toodetest määruse nr 1829/2003 artiklis 20 loetletud tingimustel teavitatud ning mida on seejärel nõusoleku uuendamise taotlemise käigus kontrollitud – võtta nende kasutamist või turuleviimist ajutiselt peatavaid või keelavaid meetmeid direktiivi 2001/18 artikli 23 alusel või kas selliseid meetmeid saab võtta vastavalt määruse nr 1829/2003 artiklile 34.

59 Sellega seoses tuleb meenutada, et määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõige 5 sätestab, et „[l]õikes 1 osutatud tooted […] [kuuluvad] käesoleva määruse, eriti selle artiklite 21, 22 ja 34 reguleerimisalasse, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*".

60 See sõnastus näeb seega sõnaselgelt ette määruse nr 1829/2003 artikli 34 kohaldatavuse.

61 Samuti näeb määrus kohaldatavuse olemasolevate toodete suhtes ette ka teistes sätetes, eelkõige artikli 17 lõikes 5, mis näeb oma esimese lõigu punktides a ja b ette kõnealuse tootega seotud erineva teabe esitamise ning lisab teises lõigus, et „[s]ellisel juhul ei kohaldata direktiivi [2001/18] artikleid 13–24".

62 Määruse nr 1829/2003 artikli 20 lõike 5 ja artikli 17 lõike 5 koostoimes tõlgendamisest nähtub, et kui olemasoleva toote taotluse põhjendamiseks esitatakse artikli 17 lõike 5 esimeses lõigus osutatud tõendeid, siis direktiivi 2001/18 artiklit 23 ei kohaldata.

63 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei või liikmesriik selliste GMO-de nagu mais MON 810 suhtes, millele on direktiivi 90/220 alusel antud nõusolek kultiveerimiseks ka seemnetena ning millest on teavitatud kui olemasolevatest toodetest määruse nr 1829/2003 artiklis 20 loetletud tingimustel ning mida on seejärel nõusoleku uuendamise taotlemise käigus kontrollitud, võtta nende kasutamist või turuleviimist ajutiselt peatavaid või keelavaid meetmeid direktiivi 2001/18 artikli 23 alusel, selliseid meetmeid võib seevastu võtta vastavalt määruse nr 1829/2003 artiklile 34.

Teine küsimus

64 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1829/2003 artikkel 34 lubab liikmesriigil sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võtta erakorralisi meetmeid.

65 5. detsembri 2007. aasta määrus, 7. veebruari 2008. aasta määrus ning 13. veebruari 2008. aasta määrus, mis muutis eelmiste sõnastust, avaldati väljaandes *Journal officiel de la République française* vastavalt 6. detsembril 2007, 9. veebruaril 2008 ja 19. veebruaril 2008. Prantsuse valitsuse märkuste kohaselt, mille kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne, teavitati komisjoni nendest määrustest vastavalt 9., 12. ja 20. veebruaril 2008.

66 Sellega seoses tuleb nentida, et nagu määruse nr 1829/2003 artikli 34 sõnastusest nähtub, näeb see säte esiteks ette sisulised tingimused, mille korral võib selle määruse alusel või vastavalt sellele määrusele nõusoleku saanud toote suhtes võtta erakorralisi meetmeid, ning teiseks seoses nende meetmete võtmise tingimustega, et seda tuleb teha „määruse nr 178/2002 artiklites 53 ja 54 sätestatud korras".

67 Niisiis ei sea määruse nr 1829/2003 artikkel 34 erakorraliste meetmete võtmist sõltuvusse määruse nr 178/2002 artiklis 53 sätestatud sisulistest tingimustest.

68 Lisaks tuleb märkida, et määruse nr 178/2002 artikkel 53 käsitleb komisjoni poolt võetavaid kiireloomulisi meetmeid; selliste meetmete võtmine liikmesriigi poolt kuulub selle määruse artikli 54 reguleerimisalasse.

69 Järelikult peab liikmesriik, kes soovib võtta erakorralisi meetmeid määruse nr 1829/2003 artikli 34 alusel, lisaks nimetatud artiklis loetletud sisulistele tingimustele järgima ka määruse nr 178/2002 artiklis 54 sätestatud menetlustingimusi.

70 Neid tingimusi on täpsustatud selle artikli 54 lõikes 1, mis paneb liikmesriikidele esiteks kohustuse teatada komisjonile „ametlikult" vajadusest võtta kiireloomulisi

meetmeid ning teiseks juhul, kui komisjon ei ole võtnud ühtegi meedet vastavalt määruse nr 178/2002 artiklile 53, kohustuse teatada komisjonile ja teistele liikmesriikidele võetud ajutistest kaitsemeetmetest „viivitamata".

71 Kaitsemeetmete tõlgendamisel tuleb võtta arvesse nii selle sätte sõnastust kui ka määruse nr 1829/2003 eesmärke ning ettevaatuspõhimõtet, eesmärgiga tagada inimeste elu ja tervise kaitse kõrge tase, jälgides samas, et oleks tagatud ohutu ja tervisliku toidu ja sööda vaba liikumine, mis on siseturu tähtis osa (vt analoogia alusel 21. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-6/99: Greenpeace France jt, EKL 2000, lk I-1651, punkt 44, ja 9. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-236/01: Monsanto Agricoltura Italia jt, EKL 2003, lk I-8105, punkt 110).

72 Sellega seoses tuleb nentida, et kuigi määruse nr 178/2002 artikli 54 lõige 1 ei sätesta kohustust teavitada komisjoni tähtaja jooksul, tuleneb siiski nii täpsustusest, mille kohaselt teatab liikmesriik komisjonile ja teistele liikmesriikidele võetud kaitsemeetmetest „viivitamata", ning asjaolust, et komisjon peab sellele järgnevalt algatama kümne tööpäeva jooksul selle määruse artikli 58 lõikes 2 sätestatud menetluse, et asjaomane liikmesriik peab komisjoni teavitama nii kiiresti kui võimalik kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest kui ka võetud meetmetest.

73 Kuna lähtuvalt asjaomase liikmesriigi sekkumise erakorralisest iseloomust ning määrusega nr 1829/2003 järgitavast inimeste tervise kaitse eesmärgist tuleb määruse nr 178/2002 artikli 54 lõiget 1 tõlgendada selliselt, et see sätestab nagu ka direktiivi 2001/18 artikli 23 raames, et teave, mis näeb vajaduse korral ette komisjoni sekkumise, tuleb esitada hiljemalt samal ajal, kui asjaomane liikmesriik võtab kiireloomulised meetmed.

74 Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 1829/2003 artikkel 34 võimaldab liikmesriigil võtta erakorralisi meetmeid üksnes määruse nr 178/2002 artiklis 54 loetletud menetlustingimustel, mille järgimise kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.

Kolmas küsimus

75 Oma kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, millised nõuded kehtestab määruse nr 1829/2003 artikkel 34 liikmesriigile erakorraliste meetmete võtmiseks sellega, et ta seab selle tingimuseks olukorra, milles „on ilmne", et see võib endast kujutada „tõsist ohtu" inimeste või loomade tervisele või keskkonnale.

76 Sellega seoses tuleb nentida, et väljendeid „on ilmne" ja „tõsine oht" tuleb mõista selliselt, et need viitavad olulisele riskile, mis seab ilmselgelt ohtu inimeste ja loomade tervise ja keskkonna. Sellise riski olemasolu tuleb teha kindlaks uute tõendite alusel, mis tuginevad usaldusväärsetele teaduslikele andmetele.

77 Nimelt ei saa määruse nr 1829/2003 artikli 34 alusel võetud kaitsemeetmeid õiguspäraselt põhjendada ohtu puudutava puhthüpoteetilise lähenemisega, mis rajaneb pelgalt teaduslikult veel kontrollimata oletustel. Vastupidi, selliseid kaitsemeetmeid saab, vaatamata nende ajutisele laadile ja isegi kui need on ennetavat laadi, võtta vaid juhul, kui need põhinevad võimalikult täielikul riskianalüüsil, võttes arvesse juhtumi konkreetseid asjaolusid, millest ilmneb, et need meetmed on vajalikud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Monsanto Agricoltura Italia jt, punktid 106 ja 107).

78 Oluline on rõhutada, et lähtudes määrusega nr 1829/2003 kehtestatud süsteemi ülesehitusest ja selle eesmärgist hoida ära kuntslikult tekitatud erinevused tõsise ohu käsitlemisel, kuulub tõsise ohu hindamine ja käsitlemine viimase võimalusena komisjoni ja nõukogu ainupädevusse, alludes samas liidu kohtu kontrollile.

79 Sellest tuleneb, et määruse artiklis 34 osutatud erakorraliste meetmete võtmise ja rakendamise staadiumis liikmesriigi poolt, isegi kui sellega seoses ei ole liidu tasandil tehtud ühtegi otsust, on siseriiklikud kohtud, kes kontrollivad selliste siseriiklike meetmete õiguspärasust, pädevad hindama nende meetmete õiguspärasust seoses määruse nr 1829/2003 artiklis 34 sätestatud sisuliste tingimustega ja määruse nr 178/2002 artiklis 54 sätestatud menetlustingimustega; liidu õiguse ühetaolise kohaldamise tagab Euroopa Kohus eelotsusetaotluse menetluse raames, kuna juhul, kui siseriiklik kohus kahtleb liidu õiguse sätte tõlgendamises, võib või peab ta saatma ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu alusel eelotsuse küsimuse Euroopa Kohtule (vt analoogia alusel 20. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-375/07: Heuschen & Schrouff Oriëntal Foods Trading, EKL 2008, lk I-8691, punktid 63 ja 67).

80 Seevastu olukorras, kus komisjon pöördub toiduahela ja loomatervishoiu alalise komitee poole ja liidu tasandil on võetud vastu otsus, on selles otsuses sisalduvad seda juhtumit puudutavad õiguslikud ja faktihinnangud vastavalt ELTL artiklile 288 kohustuslikud kõikidele selle otsuse adressaadiks oleva liikmesriigi organitele, kaasa arvatud kohtud, kellel on palutud samade võetud meetmete õiguspärasust hinnata siseriiklikul tasandil (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Heuschen & Schrouff Oriëntal Foods Trading, punkt 64).

81 Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et erakorraliste meetmete võtmiseks paneb määruse nr 1829/2003 artikkel 34 liikmesriikidele kohustuse tõendada lisaks erakorralisusele, et esineb olukord, milles esineb oluline risk, mis seab ilmselgelt ohtu inimeste ja loomade tervise ja keskkonna.

Kohtukulud

82 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei või liikmesriik selliste geneetiliselt muundatud organismide nagu mais MON 810 suhtes, millele on nõukogu 23. aprilli 1990. aasta direktiivi 90/220/EMÜ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta) alusel antud nõusolek kultiveerimiseks ka seemnetena ning millest on teavitatud kui olemasolevatest toodetest Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 (geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta) artiklis 20 loetletud tingimustel ning mida on seejärel nõusoleku uuendamise taotlemise käigus kontrollitud, võtta nende kasutamist või turuleviimist ajutiselt peatavaid või keelavaid meetmeid nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/18/EÜ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220 kehtetuks tunnistamise kohta) artikli 23 alusel; samas võib selliseid meetmeid võtta vastavalt määruse nr 1829/2003 artiklile 34.**

2. **Määruse nr 1829/2003 artikkel 34 võimaldab liikmesriigil võtta erakorralisi meetmeid üksnes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 178/2002 (millega sätestatakse toidualaste õigusnormide**

üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused) artiklis 54 loetletud menetlustingimustel, mille järgimise kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.

3. Erakorraliste meetmete võtmiseks paneb määruse nr 1829/2003 artikkel 34 liikmesriikidele kohustuse tõendada lisaks erakorralisusele, et esineb olukord, milles esineb oluline risk, mis seab ilmselgelt ohtu inimeste ja loomade tervise ja keskkonna.

Allkirjad